

Normalització lingüística: manual d'ús

Abc: L'organitzador del sarau. Ancestral diari madrileny que ha convertit el curs 1993-1994 en un exercici d'*agit-prop* descomunal: Aquests mesos, als ulls de *toda España*, es produeix la lluita darre- ra entre el castellà i el català. Els socialistes semblen disposats a abaixar-se els pantalons i acceptar, com a "mal menor" per a un suport parlamentari estable, que els convergents converteixin el català en l'única llengua de Catalunya i esborrin el castellà de les quatre províncies. La virulència dels atacs periodístics ha fet perillar els tràmits previstos per a la reforma de la Llei de Normalització Lingüística, que ha d'entrar al Parlament abans de final d'any, quan hi hagi d'un ambient "més calmat"; però el president Pujol ha decidit que, "malgrat" i "al marge" de la campanya periodística, la llei no pot esperar més. En parla des del 1990.

Audiovisuals: "Home, em sembla que és on hem fallat més", deia el conseller de Cultura del Principat, Joan Guitart en una entrevista concedida a EL TEMPS. I s'han rumiat totes les maneres de frenar aquesta colonització, però tracten amb sectors efervescents on es produeix una creixent concentració empresarial, no autòctona, lligada a una internacionalització -i homogeneïtzació- de mercats, potenciada per les grans multinacionals de l'audiovisual. Els esforços normalitzadors s'han limitat a crear mitjans públics de nova planta -la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió; TV3 i Catalunya Ràdio- que han cobert, amb considerable èxit, franges d'audiència "verges". Però la creació de TV3, emparant-se en l'articulat de l'Estatut d'Autonomia, es produeix fora de la Llei de Normalització Lingüística, aprovada l'abril de 1983, que no incloïa cap proposta d'intervenció lingüística en l'àmbit audiovisual. Fins a l'actual reforma, no es produeix un salt legislatiu com el que permetrà, en cas d'aprovar-se, cedir al Govern català la potestat d'establir quotes mínimes de català en la radiodifusió, les televisions privades i l'exhibició cinematogràfica, tot i que aquestes són àrees -excepte en les ràdios- vinculades molt estretament a les converses permanents PSOE-CiU (Vegeu "Jurassic Park"). De moment, en aquest paquet de mesures modèliques, la informàtica, el vídeo o les discogràfiques no reben cap tractament regulador,

L'avantprojecte de Llei de Normalització Lingüística, filtrat fa pocs dies a la premsa, es convertirà, fins a la seva aprovació definitiva, en l'epicentre de tots els debats, tertúlies i polèmiques d'aquesta temporada tardor-hivern. EL TEMPS ofereix als seus lectors un breu diccionari manual dels principals termes d'aquest debat. Per anar fent boca.

excepte la voluntat de fomentar-los, però el text obre la possibilitat que cada sector tingui un decret de normalització a la carta.

Bilingüisme: En termes casolans, això vol dir igualtat oficial del castellà i el català a Catalunya. En termes històrics, recorda agres discussions entre mestres, psicòlegs, polítics i capellans sobre les virtuts d'aquest fenomen. En termes sociolingüístics, s'argumenta que el bilingüisme, aplicat a Catalunya i entès com a igualtat formal de dues llengües, és una fal·làcia evident perquè s'obvia a la condició minoritzada i anòmala de la llengua pròpia. En el decàleg de tot sociolingüista, "normalitzar" significa reparar el mal causat per la proscripció del català de totes les relacions institucionalitzades (empresa, administració, societat civil), pressuposa arrossegar la immigració, mediatitzada pel franquisme cap a un procés d'integració lingüística que en comporti, almenys, la *bilingüització*, generalitzada i eficaç. Allò que no vol dir normalització és construir un sistema d'igualtat de llengües en un sol espai territorial, perquè, en aquest context, es potencien les inèrcies adquirides, que acceleren la *bilingüització* definitiva dels catalanoparlants i faciliten la degradació dels usos (allò que s'anomenava diglòssia) i els processos de substitució lingüística, en casos com les parelles mixtes. A la fi, el contingent castellanoparlant, que havia de ser *bilingüitzat*, acaba prescindint del català, encara que s'hi hagi escolaritzat, perquè resulta inútil com a llengua de relació social. Aquest bilingüisme invertit s'està recuperant, sota un discurs de lliure elecció, des de les bosses monolingües espanyoles entaforades a la magistratura i a l'administració perifèrica de l'estat. La reivindicació actua com un element de pertorbació ideològica destinat a les generacions formades en la transició que recorden la lluita pel català i pel bilingüisme -llavors un *primer pas*- com un sol cos que el "radicalisme" governamental ha engegat a dida. Sense un ressò excessiu, les pintades de "Bilingüismo, sí" remarquen la contradicció in-negociable entre bilingüisme i normalització. Bilingüisme pressuposa un estatus favorable, inevitablement, a la llengua principal. Normalització pressuposa que una llengua subordinada passi a ser la principal. Antònims purs que exploten a les mans.



Bilingüisme, mort legal del: La ideologia bilingüista rep les absoltes en la reforma de la Llei de Normalització Lingüística (LNL). S'atorga al concepte de llengua pròpia un "contingut jurídic" que l'acredita com a única llengua vehicular, no tan sols de l'administració, sinó també d'aquells àmbits, culturals o econòmics, susceptibles de ser normativitzats o intervinguts. L'oficialitat del castellà tendria a convertir-se en un dret individual, emparat per la legislació general, no equiparable, en l'àmbit institucional, a la llengua pròpia del país.

Jurassic Park: O el punt d'inflexió. Cap cinema la va estrenar en català perquè la distribuïdora *passava*. L'apel·lació a la bona fe de les *majors* –i les seves negatives reiterades, amb Walt Disney al capdavant– ha fregit els "enviats" de la Direcció General de Política Lingüística. El malestar va arribar fins al Grup Català del Congrés que, abans de les generals, va presentar esmenes al projecte de reforma de la Llei de regulació de quotes de pantalla i llicències de doblatge per incloure-hi el català. Les eleccions ho van arraconar tot fins fa quinze dies. La segura derrota de la **clàusula d'exclusió cultural**, defensada per la CE a la Ronda Uruguai del GATT, amb la idea de preservar el cinema europeu de la liberalització, trastocava tots els plans. Abans del 15 de desembre, la cloenda de la Ronda Uruguai, tots els països de la Unió Europea han d'haver establert el sostre de protecció de la indústria

El president de la Generalitat, Jordi Pujol, el conseller de Cultura, Joan Guart, i el director general de Política Lingüística, Miquel Renui. Tots tres han dut aquest avantprojecte de llei amb la màxima discreció possible. El moment escollit per al tràmit parlamentari no es pot dissociar del clima de lleialtat recíproca entre CiU i el PSOE.

estatal, i la nova ministra de Cultura, Carme Alborch, s'ha hagut d'afanyar a establir, d'acord amb la indústria cinematogràfica estatal, un document de mesures urgents. Els tràfecs han facilitat el *pressing* dels parlamentaris de CiU i els productors catalans, que aconsegueixen vincular la concessió d'una segona llicència de doblatge –l'exhibició d'una pel·lícula comunitària dóna dret al doblatge de dos films nord-americans– al fet que la pel·lícula "hagi estat exhibida almenys en dues llengües oficials espanyoles, en més de deu pantalles i en poblacions de més de 45.000 habitants per a la llengua minoritària". A més hi ha una prima especial per al doblatge en altres llengües oficials.

VICENT A. JIMÉNEZ



Carme Alborch. La ministra ha potenciat un clima d'entesa sobre la producció audiovisual.

La immediata aprovació d'aquest decret llei farà que al voltant d'un 25% de l'exhibició cinematogràfica hagi de ser doblada al català, sense incloure-hi la persuasió legal que establirà la Conselleria de Cultura quan s'aprovi la reforma de la LNL. Fruit d'aquestes converses, la Generalitat passa a administrar totes les ajudes del Ministeri al cinema català i assumeix la seva participació en el *patrullatge* –més de 100 cinemes sancionats per incomplir les quotes de pantalla– d'aquesta operació blindatge de l'europeisme neogaullista. En una jugada imprevista, Convergència ha acumulat prou artilleria dialèctica per a encarar sense nervis les negociacions parlamentàries de la LNL. Qui s'exclamarà, amb esgarips demagògics, d'una política coercitiva tan semblant a l'europea? Men-

trestant, el "diàleg fluid" d'aquest hivern que s'acosta obre altres expectatives en terrenys certament vedats: Ja que les televisions privades són obligades per decret-llei a coproduir cinema espanyol o comunitari per fomentar la indústria audiovisual europea, als representants de CiU els semblaria "lògic" que el Govern espanyol, en representació de l'executiu català, fes complir l'exigència de català a les cadenes de televisió privada previstes en la reforma de la LNL. Tot és possible, constaten els polítics, perquè "les regles de joc han canviat".

Materna, llengua: Espectre conceptual de la transició, recentment vampiritzat. A mitjans dels setanta, les esquerres del país (el PSUC, el PSC i Rosa Sensat) consideraven que la despenalització –i restauració pública– del català engendria una dinàmica lingüística "no discriminatòria" capaç, per si mateixa, de normalitzar el català en pocs anys. La introducció de l'ensenyança obligatòria en català, a partir del Decret del Català, del 23 de juny de 1978, hauria d'haver servit com a base d'un fu-



Palau Marc. A la seu de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya, busquen, i volen caçar-lo, un filtrador de lleis.

tur govern socialista, però Tarradellas va prescindir de Marta Mata. Es va perdre, doncs, la possibilitat de generalitzar, a l'escola pública, un model de bilingüisme específic on l'aprenentatge primari de la lecto-escritura es feia en la llengua de cada família, dins un mateix grup-classe. Com a col·lari feliç, tots els nens dominarien les dues llengües, sense traumes ni friccions, intercanviant-les en l'estudi, fins a esborrar les diferències d'origen... L'excés d'utopisme pedagògic no ha estat mai un punt feble del govern Pujol. Tot i així, la idea que l'escola pública havia d'esdevenir l'escola catalana ha estat –i és– acte de fe a les files de CDC o del PSC. Excepte que CDC s'ha permès alguns experiments lingüístics arriscats. Durant tretze anys, des de la trinxera del SEDEC (Servei d'Ensenyament del Català) s'ha establert una estratègia de catalanització intensiva i globalitzadora, escola per escola, els anomenats **Programes d'Immersió Lingüística (PIL)**, sorgits com una aliança tripartida entre pares, mestres i administració per normalitzar l'escola en àrees d'immigració en



CAVAS HILL



BRUTÍSSIMO DE CAVAS HILL
*Quant de temps a la fosca. Estaves sol, però serè i confiat.
 Del silenci has despertat.*

massa mitjançant projectes escolars d'alt nivell pedagògic. L'èxit de les PIL ha estat una arma decisiva per desfer passions bilingüistes entre el cos docent. Al cap dels anys, ha produït també un canvi de l'opinió pública en favor de la immersió, que, posteriorment, ha facilitat l'impacte positiu de la normativa de la Generalitat en aplicació de la LOGSE, el març de 1992, que ampliava l'ús del català com a llengua vehicular a tot l'ensenyament no universitari. La reforma de la LNL basteix tot un cicle jurídic regulant, a tots nivells, el caràcter vehicular del català. Així, en quinze anys d'autonomia, l'escola ha viscut una experiència única d'intervenció lingüística, intensa i continuada, per a transformar el català en la llengua hegemònica d'aquest sector. S'ha aconseguit només a mitges.

Els ex-alumnes de la immersió viuen en castellà.

Oriol Malló



Isidor Marí. Des de la DGPL, també ha fet aportacions a la nova llei.

La llei del més feble

La reforma de la Llei de Normalització Lingüística vol fer del català un instrument imprescindible per a les institucions, públiques o privades.

Tot un cos doctrinal entra en discussió pública d'aquí a poques setmanes. Primer, es delimita el terreny amb tesis conegudes –“garantir el coneixement generalitzat del català entre el personal de les administracions públiques”– i mutacions històriques –el rang superior de la llengua pròpia, escrit i redit finalment–. Després, s'exposa l'objectiu de la normalització, és a dir, “incrementar l'ús social del català, garantir l'exercici del dret dels ciutadans a utilitzar-lo en les seves relacions públiques o privades, i assolir una presència pública de la llengua catalana, “en condicions equiparables a la de qualsevol altra llengua pròpia en el territori respectiu”.

L'articulat manté el nivell de compromís. Hi destaca la modificació de l'article 2, que estableix l'ús normal del català “en les comunicacions i informacions que les entitats privades adrecen al públic”. L'administració de justícia també ha d'adreçar-se als ciutadans en la seva llengua “sense exigir cap mena de traducció”. El legislador anònim s'ha llegit la Llei 101 de 1976, o Carta de la Llengua Francesa, que establia el francès com a única llengua oficial al Quebec i instaurava els mecanismes per fer-lo llengua



RAFA GIL

El Parlament de Catalunya. Als passadissos s'hi parla, i molt, de la llei.

habitual en tots els àmbits. Les institucions en contacte amb el públic havien d'atendre en la llengua del públic i s'obligava, a través d'una reglamentació primmirada, a francesitzar totes les empreses de més de cinquanta treballadors.

1976 representa el definitiu tomb lingüístic del nacionalisme quebequès. Al Parlament de Catalunya, a una escala més modesta, es pot parlar d'un *estil* quebequès: en l'ensenyament, s'exigeix que el professorat conegui “les dues llengües oficials” i estigui “en condicions de poder usar-les”. En les mesures de foment del català, la voluntarietat ja no és coartada. Si cal, les mesures positives de normalització es podran exercir per decret del Govern que, alhora, estableix un sistema de quotes mínimes –ràdio i cinema– subjectes a un quadre sancionador, que va de les 250.000 als 10 milions de pessetes. Igualment, s'insta l'estat a fer complir la utilització del català en les concessions de televisió. La retolació nova ha de col·locar-se “almenys” en català i, en darrer terme, la normalització global de la llengua ha de coordinar-se amb la resta dels Països Catalans. Un decàleg sorprenent.

“L'estatut del Consumidor, aprovat el març, era tot un avenç en els drets lingüístics, però com que el reglament no s'ha fet, ningú no n'ha de fer cas, o sigui que ja en parlarem...”. El gat vell de la llengua es refia de l'instint. Quebec és a l'altre extrem de l'Atlàntic. **O. M.**